

Коломієць Наталія Андріївна

*к.пед.н., доцент кафедри виховних технологій та педагогічної
творчості*

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

**Мовна спрямованість системи підготовки майбутніх учителів
початкової школи**

Мета системи професійної парадигми майбутнього вчителя початкових класів - забезпечити високий рівень якості загальнокультурної, фахової, психолого-педагогічної та практичної підготовки в умовах педагогічного університету. Дана система функціонує в межах тісно взаємопов'язаних між собою підсистем: навчально-пізнавальної діяльності студентів, науково- і пошуково-дослідної роботи, педагогічної практики, спільні завдання яких - формувати професійну культуру майбутнього вчителя, сприяти вихованню студента як національно-мовної особистості і дослідника, котрий творчо розв'язуватиме завдання навчально-виховної роботи з учнівською молоддю. Актуальною проблемою вузівської освіти залишається забезпечення мовної спрямованості кожної підсистеми на майбутню педагогічну діяльність.

Мовна освіта має спрямовуватися на підготовку мовно грамотної людини з високим рівнем комунікативної компетентності, що ґрунтується на системі знань про мову та її граматичну будову, самобутньої мовної особистості, яка має значний словниковий запас, засвоїла головні норми літературного мовлення, здатна вільно виражати свої думки та почування в усній та писемній формі, у будь-якому стилі й жанрі, що якнайкраще відповідають ситуації спілкування.

Стосовно мовної освіти ефективні механізми розвитку ключових компетентностей особистості в процесі вивчення мов та оцінювання рівня мовленнєвої підготовки представлені в Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти [1]. Названі Рекомендації ґрунтуються на

визначенні основної функції мови – комунікативної, яка забезпечує ефективну мовленнєву діяльність особистості та її духовний розвиток. Саме комунікативна функція мови визначає низку дій, що становлять основу комунікативної компетентності, яка включає кілька складових, зокрема лінгвістичну, соціолінгвістичну, прагматичну, стратегічну компетентність.

Докорінні зміни філософії сучасної професійної освіти спричинили активізацію досліджень у галузі формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Це пов'язано з новими завданнями початкової школи: підготувати учнів до життя в сучасному динамічному полікультурному просторі, виховати в них здатність до постійного самонавчання і саморозвитку, що неможливе без належного володіння комунікативними вміннями.

Накопичений на сьогодні досвід дає вітчизняним науковцям змогу твердити, що комунікативність виявляється в:

1.Урахуванні індивідуальності кожного учня. Кожна людина відрізняється від іншої своїми природними якостями, вмінням здійснювати навчальну і мовленнєву діяльність, особистісними характеристиками (наявним досвідом, контекстом діяльності, низкою певних почуттів та емоцій, інтересами, статусом серед однокласників). Комунікативне навчання передбачає врахування всіх цих ознак учнів, адже «лише в такий спосіб можна створити умови для спілкування: викликати комунікативну мотивацію, забезпечити цілеспрямованість говоріння, сформувати взаємовідносини тощо)» [2, с.12].

2.Мовленнєвій спрямованості процесу навчання. Шлях до практичного оволодіння мовленням як засобом спілкування пролягає крізь практичне використання мови. Досягти цього можна насамперед через вправи, які висувають перед учнем певне мовленнєве завдання і передбачають його мовленнєвий вплив на співрозмовника. Проблема, таким

чином, полягає не «в організації навчальних діалогів, а у встановленні мовленнєвого партнерства» [2, с.12].

3.Функціональності навчання. Функціональність визначає методику роботи із засвоєння лексичного і граматичного аспектів говоріння. Вона передбачає засвоєння слів і граматичних форм безпосередньо в діяльності, в процесі її виконання: учень виконує мовленнєве завдання – підтверджує думку, сумнівається в почутому, запитує про щось, спонукає співрозмовника до якихось дій, і водночас засвоює необхідні слова або граматичні форми.

Комуникативність також означає функціональне використання знань, правил-інструкцій, які повідомляються учню при виконанні вправ «не в повному обсязі й не відразу, а лише в такій кількості і в таких місцях автоматизації, які забезпечували б профілактику помилок і опанування матеріалу» [2, с.13].

4.Ситуативності навчання. Вибудова навчального процесу має здійснюватися на основі ситуацій, під якими розуміється «система взаємовідносин тих, хто спілкується». Тобто ситуативність – це «співвіднесення будь-якого висловлювання із взаємовідносинами тих, хто спілкується, з контекстом їхньої діяльності» [2, с.13].

5.Новизні процесу навчання. Новизна має виявлятися в різних компонентах уроку – мовленнєвих ситуаціях (зміна предмету спілкування, проблеми обговорення, партнера по спілкуванню, умов спілкування тощо), змісті матеріалу (інформативність), організації уроку (його видів, форм), прийомах роботи.

Новизна визначає таку стратегію навчання, відповідно до якої один й той самий матеріал ніколи не пропонується двічі з однією і тією ж метою. Новизна – це «постійне комбінування матеріалу, яке в кінцевому рахунку виключає довільне заучування (діалогів, висловлювань, текстів), яке завдає

значну школу навчання спілкуванню, і забезпечує навчання говорінню» [2, с.13].

6. Колективній взаємодії – «способі організації процесу навчання, за якого учні активно спілкуються один з одним, а умовою успіху кожного є успіхи інших; самореалізації особистості в групі» [2, с.14].

7. Моделюванні. Обсяг країнознавчих і лінгвістичних знань досить великий і не може бути засвоєний у межах шкільного курсу. Тому необхідно визначити той обсяг знань, який є необхідним для формування уявлень про культуру країни і систему мови в концентрованому модельному вигляді. [2, с.14].

Таким чином, оновлення змісту мовної освіти в Україні у відповідності до європейських та світових освітніх вимог передбачає стійку орієнтацію державних стандартів вищої професійної освіти та навчальних програм на досягнення конкретних результатів у навчальній діяльності, тобто на формування сукупності компетентностей майбутніх спеціалістів, як універсальних (базових, ключових), так і спеціальних (предметних, професійних), у тому числі комунікативної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. — К. : Ленвіт, 2003. — 273 с.
2. Пассов Е.И. Коммуникативность – основное направление современного обучения иностранным языкам / Е.И. Пассов // Коммуникативность обучения – в практику. Кн. для учителя / Под ред. Е.И. Пассова. – М. : Просвещение, 1985. – 127 с.